

5. 9. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Změny v rozvodech manželství: zjednodušení procesu a nové instituty

Na podzim roku 2023 představilo Ministerstvo spravedlnosti dlouho očekávanou novelu zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ“), spolu s úpravami dalších, především procesních předpisů. Tato chystaná novela (dále jen „Novela“) si klade za cíl urychlit, zefektivnit a zlevnit proces tzv. nesporného rozvodu manželství. Novela již 9. července 2024 úspěšně prošla prvním čtením v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR a nyní se čeká na zářijové projednání Novely v ústavně-právním výboru.

Účinnost Novely je plánována od ledna 2025 a měla by přinést do českého právního řádu dlouho očekávané změny v oblasti rozvodového řízení a souvisejících procesních a hmotněprávních institutů. Již řadu let je stávající legislativa považována za zastaralou a zbytečně komplikovanou, což má v praxi na řízení o rozvodu výrazně negativní dopad. Často neadekvátní délka řízení, zbytečné procesní překážky, stejně jako potřeba řešit úpravu poměrů nezletilých dětí separátně od rozvodu, jsou hlavními problémy, které má nová právní úprava za cíl odstranit a celý proces zefektivnit.

Rozvod - nově jednoduše a rychleji

Jednou z klíčových změn, které Novela přináší, je navrhované zrušení obecného požadavku na zjišťování příčin rozvratu manželství, jak je stanoveno v § 756 OZ. Tento požadavek by měl být nadále zachován pouze ve specifických, zákonem vymezených případech. Ačkoli Novela nemění obecný požadavek na existenci rozvratu manželství, který tak má soud i nadále zjišťovat, i v této oblasti Novela obsahuje určité dílčí úpravy. V případě smluveného rozvodu manželství, tedy pokud s rozvodem oba manželé souhlasí a dohodli se na všech souvisejících záležitostech (tzv. nesporný rozvod), soudy již nově nebudou zjišťovat dokonce ani samotnou existenci rozvratu manželství, jak tomu je doposud. Novela také přichází s mírnějšími podmínkami pro smluvený rozvod, kdy plánuje zrušit požadavek na oddělené soužití manželů po dobu delší než šest měsíců.

Pro zrychlení celého řízení Novela dále navrhuje úpravu § 389 odst. 1 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“), spočívající v upuštění od výsledku manželů nejen tehdy, pokud by jeho provedení bylo spojeno s velkými obtížemi, ale nově také v případě, že souhlas manželů s rozvodem a shoda na trvalém, hlubokém a nenapravitelném rozvratu jejich manželství vyplývá z písemných podání nebo shodných tvrzení účastníků při jednání, o jejichž pravosti a pravdivosti soud nemá pochybnosti.

V zájmu snahy zjednodušit a zrychlit proces rozvodu a v souvislosti s upřednostňováním nesporných rozvodů má Novela zavést také diferencované soudní poplatky. Pokud se manželé na okolnostech souvisejících s rozvodem dohodnou, budou platit nižší soudní poplatek ve výši 2.000,- Kč. Naopak v případě sporného rozvodu, kdy nedojde k dohodě mezi manželi a bude třeba, aby o zásadních otázkách rozhodoval soud, bude poplatek činit 5.000,- Kč. Účelem tohoto rozdílu je motivovat manžele k dosažení vzájemné dohody a tím urychlit a zjednodušit celý proces rozvodu.

Spojení řízení o rozvodu a o úpravě poměrů nezletilých

V procesní rovině rozvodového řízení je nejzásadnější novinkou navrhované spojení řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu s řízením o rozvodu manželství. Podle nového ustanovení § 398a ZŘS v případě, že manželé mají společné nezletilé dítě, bude řízení o rozvod spojeno s řízením, v němž má být rozhodnuto o úpravě poměrů dítěte pro dobu po rozvodu. Toto spojení však nenastane, pokud by již bylo soudem prvního stupně vydáno meritorní rozhodnutí ve věci. Zachována má zůstat také pravomoc soudu některou část případu vyloučit k samostatnému řízení, nebude-li se mu spojení obou řízení jevit jako vhodné.

Další novinkou má být zavedení zcela nového institutu prozatímního rozhodnutí,^[1] který co do předběžné úpravy poměrů dítěte má doplnit stávající předběžné opatření. Tento institut má umožnit soudu provést dočasnou úpravu poměrů dítěte v případech, kdy není nutný zásah formou předběžného opatření, ale je v zájmu dítěte, aby do jeho situace bylo dočasně zasaženo. Soud v takovém případě vydá prozatímní rozhodnutí, v němž zohlední dohodu rodičů. Prozatímní rozhodnutí nebudou vydávána pod časovým tlakem jako případná předběžná opatření, na jejichž vydání má soud lhůtu jen sedm dnů, a současně budou mít dlouhodobější efekt.

Dále již také nemá být za každé situace povinné zastoupení nezletilého dítěte kolizním opatrovníkem, a to zejména v případech, kdy soud neshledá střet zájmů mezi rodičem a dítětem a samo dítě o opatrovníka nepožádá. Výsledkem má být uvolnění kapacity orgánu sociálně právní ochrany dětí na složitější případy, které intervenci kolizního opatrovníka vyžadují.

Fyzické tresty a péče o nezletilé děti

Jednou z hodně diskutovaných změn, kterou Novela přináší, je rozšíření pojmu nepřípustných výchovných prostředků. Podle navrhovaného upraveného znění § 884 odst. 2 OZ má být nově výslovně stanoveno, že tělesné trestání, působení duševního strádání nebo jiná ponižující opatření jsou v rozporu s lidskou důstojností dítěte. Touto úpravou Novela reaguje na mezinárodní závazky České republiky, které vyžadují přesnější právní úpravu situací, kdy fyzické tresty na dětech překračují únosnou a přijatelnou mez. Cílem je přispět k jednotnému výkladu, že každý tělesný trest zasahuje do lidské důstojnosti dítěte a je tedy nepřijatelný.

V této souvislosti má být doplněno také stávající ustanovení § 858 OZ, jež definuje základní práva a povinnosti rodičů v rámci rodičovské odpovědnosti, a to o povinnost rodičů pečovat o dítě bez tělesného trestání, duševního strádání a jiných ponižujících opatření. Cílem této změny oficiálně nemá být sankcionování rodičů za případné fyzické usměrnění dítěte, nýbrž podpora využití jiných výchovných prostředků a metod. Faktem ale je, že jakékoli, byť i jen marginální užití tělesného trestu, se takto formálně stane porušením zákonné povinnosti rodiče, což může mít nemalý význam pro eventuální rozhodovací činnost soudu o úpravě poměrů nezletilých.

Další významnou změnou, kterou Novela má přinést, je zrušení stávajícího rozlišování jednotlivých forem péče o dítě, jak je uvedeno v § 907 OZ, tedy péče jednoho z rodičů, střídavé péče a společné péče. Nově by měl mít soud možnost rozhodnout, že dítě zůstane v péči obou rodičů, pokud se na tom oba rodiče shodnou, a pouze v případě, že k dohodě rodičů nedojde, soud určí rozsah péče každého z rodičů a současně rozhodne také o vyživovací povinnosti.

Postoupení pohledávky na výživném

Navrhované nové ustanovení § 921a OZ by mělo v případě schválení Novelu přinést možnost postoupit splatnou peněžitou pohledávku na výživném na třetí osobu. Toto doplnění má za cíl zlepšit postavení oprávněných osob, kterým výživné není řádně placeno, a umožnit jim, aby jejich pohledávku převzal za úplaty někdo jiný. Tento mechanismus by mohl být obzvláště užitečný v případech, kdy povinná osoba, ačkoli dostatečně solventní, odmítá výživné platit z osobních či

jiných ryze subjektivních důvodů, například v důsledku nevraživosti k bývalému manželovi. Nově by také měla být vláda zmocněna k vydání nařízení, které by stanovilo výši úroku z prodlení s placením takové pohledávky. Povinné osoby, které neplatí výživné včas, by tak mohly čelit dodatečným finančním sankcím s motivačními účinky k řádnému a včasnému plnění.

Díky této úpravě by oprávněné osoby, které jsou často v ekonomicky znevýhodněné pozici, měly možnost rychleji získat finanční prostředky, na které mají nárok, a vyhnout se mnohdy zdoluhavému a nákladnému vymáhání výživného. Na druhou stranu je však třeba podotknout, že jedním z důvodů dosud platné nepostupitelnosti pohledávek na výživném na třetí osobu byla snaha zabránit situaci, kdy se bude s nárokem na výživné nakládáno jako s obchodním artiklem, mnohdy ve výsledku ke škodě oprávněných osob, které pod tlakem raději postoupí pohledávky za zlomek nominální hodnoty specializovanému subjektu, pro který však např. udržení dlouhodobé schopnosti dlužníka-povinné osoby platit budoucí běžné výživné často nebude nikterak podstatná a agresivnější postup k vymáhání pohledávek může řadu takových povinných osob významně přispět typicky k jejich odchodu do zóny šedé ekonomiky a vykazování minimálních či žádných oficiálních příjmů rozhodných pro výpočet výživného.

Závěr

Právní úprava rozvodového řízení byla dlouhé roky opomíjena, přestože v mnoha ohledech celý proces zbytečně komplikuje a prodlužuje. Cílem Novely je nejen urychlit a zefektivnit rozvodové řízení, zejména v případě tzv. nesporných rozvodů, nýbrž také komplexně upravit regulaci předběžných poměrů nezletilých dětí, které jsou rozvodem dotčeny nejen právně, ale především psychicky, čemuž zastaralé procesní instituty nijak nepomáhají, a naopak mnohdy již tak nepříjemnou situaci zhoršují.

Výslovná deklarace fyzických trestů jako nepřijatelných výchovných prostředků byla zákonodárci v minulosti opakovaně diskutována, avšak až Novela má toto v zákoně výslovně zakotvit. Nicméně, stejně jako u navrhované možnosti postoupit splatnou pohledávku na výživném, je třeba vyčkat, zda tyto do jisté míry kontroverzní novinky projdou úspěšně legislativním procesem a jak poté budou registrovány a zohledněny v každodenní praxi a judikatuře.

Cestu Novely legislativním procesem pro Vás budeme i nadále sledovat. Pokud máte jakékoli dotazy týkající se rozvodového řízení či souvisejících témat, neváhejte se na nás obrátit.

PhDr. Mgr. Jan Ptáčník,
vedoucí advokát

Mgr. Eliška Vítková,
advokátní koncipientka

Ráchel Kouklíková,
právní asistentka

[PEYTON legal advokátní kancelář s.r.o.](#)

Futurama Business Park
Sokolovská 668/136d
186 00 Praha 8 - Karlín

Tel.: +420 227 629 700
e-mail: info@plegal.cz

[1] Navrhované nové ustanovení § 465a až § 465j ZŘS.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)